

דרשה לפרשת "בהעלותך"
מאת דוד גורן
קהילת אוהל אברהם חיפה
28.5.2021

פרשת השבוע היא פרשת בהעלותך (במדבר פרקים ח עד יב) שהיא פרשה מלאה ועשירה בנושאים: משמעות טהרת הלויים, קרבן הפסח הראשון, משמעות עמוד העשן ועמוד האש, חשיבות התקיעה בחצוצרות, הדילמה של תלונות בני ישראל, התמודדות הקשה עם התאוות הפיסיות של עם ישראל, שבעים הזקנים המתנבאים ונבואה ספונטנית בעם ישראל, ביקורת מרים ואהרון על משה ועונשה של מרים. על הרבה מאלה יש לי הרבה לומר ומה אעשה ורק שבע דקות בידי?

נתחיל בטיהור הלויים. מהי משמעות טהרה בעידן המודרני של היום? כיום אנו מודדים אנשים רק על פי עושרם הכספי, הידע והכישרון המקצועיים שלהם והמידה שבה הם מקיימים את חוקי המדינה שבה הם חיים. מה זאת טהרה?
על פי הפרשה, הלויים מתבקשים קודם כל לשמור על ניקיון הגוף והלבוש, אחר כך מזים עליהם בעזרת אזור מי חטאת, שהם מי מעיין שנשאבו בכלי והושם בהם אפר של פרה אדומה, והם גם מעבירים תער על כל בשרם. יש כאן שילוב של נקיון פיסי, אולי אסתטיקה וטקס, ריטואל, מטהר. אחר כך מקריבים פר כמנחה ובני ישראל מברכים את הלויים. ניקיון פיסי וברכה זה מובן, מדוע השאר? מה זה השאר?
אלוהים אומר שהלויים הם שלו במקום כל בכור בישראל שאלוהים הקדיש לעצמו קודם ביום מכת בכורות ביציאת מצרים. אלוהים מגייס את הלויים למעין שרות מילואים עבורו במשכן, מגיל 25 עד לגיל 50 ובהמשך המגויסים האלה לא מקבלים נחלה בארץ ישראל ולפעמים אף לא נכללים במניין השבטים. אלוהים הופך אותם למשרתיו וגוזל מחרותם. בתמורה העם מאכיל אותם ונותן להם כבוד. הלויים מוותרים על חירות פיסית ומקבלים תמורתה חירות רוחנית. האמנם הם מקבלים יותר חירות רוחנית? הסוד הוא בשאלה המקורית: מה זאת טהרה?
היום אנו נרתעים ממושג כגון טהרה גם בגלל העיקרון שכל האנשים נולדו שווים וגם בגלל שהתרבות המודרנית המטריאליסטית, המכניסטית והשטחית לא מבינה ולא רוצה להבין רוחניות. לא רוצה להבין את מה שהוא מובן מאליו לאנושות במשך אלפי שנים בוודאי וכנראה גם במשך עשרות אלפי שנים. אבולוציונית לא השתנינו כלל במשך מאה אלף השנים האחרונות ואנו רק מדמיינים לעצמינו שהשתנינו ובכך הולכים נגד טבעינו האמיתי וגורמים לעצמינו סבל רב ומיותר.
הפרשנות שאני מציע לטהרה היום היא מצב תודעה. שמירה על מצב תודעה גבוה יותר. טקסים יכולים לעזור בכך, אולם המאמץ הוא מאמץ אינדיווידואלי, נפשי ובעיקר רוחני. משהו לא מדיד בעל חשיבות גדולה שבעתיים מכל דבר מדיד. הדבר היחיד שנותן משמעות ותקווה לחיינו. איבדנו אותו וכעת האתגר שלנו למצוא אותו מחדש.

נדלג לתלונות עם ישראל על מצבם במדבר. האם הן מוצדקות? לכאורה לא בהשוואה למצבם הקודם של עבדים לפרעה במצרים שהיה די אכזר לבני ישראל בכוונה והעביד

אותם בפרך. בכל זאת בני ישראל במדבר אומרים שהם מתגעגעים לחזור לשם. מדוע?
אולי הם מתגעגעים לתקופה במצרים לפני העבדות, שבה חיו בשלווה בארץ גושן ופרו
ורבו וישרצו במאוד מאוד? הם חיו בצמוד לציביליזציה המפוארת והמתקדמת ביותר
של תקופתם (מבלי להביא בחשבון את הודו ואת סין) ורעו בשלווה את צאנם. אולי
היה בא פרעה חדש אחרי הפרעה הנוכחי שהיה זוכר את יוסף ואוהב אותם כמקודם?
בדבר אחד הם צודקים: לא היינו עם העבדים הראשון ולא האחרון, אך בהחלט היינו
העם הראשון והאחרון שטירטרו אותו במדבר ארבעים שנה ללכת אחרי עמוד אש
ועמוד עשן אקראיים, לאכול אוכל מונוטוני ותפל בלבד ולשמוע כל יום חוקים שונים
ומשונים הנכפים עליהם תדיר הר כגיגית. האם זה נקרא להיות בני חורין? זאת עבדות
מסוג אחר. העבדות במצריים היתה מובנת יותר, הגיונית יותר. במצרים קיבלו אוכל
מלא וטוב ובנו פירמידות למען הציביליזציה המצרית שרצתה להשאיר חותם
בהיסטוריה – דבר מובן ובעל משמעות. כעת בני ישראל הולכים כעוועים במדבר אחר
גחמותיו האקראיות של אל בלתי נראה שגם היום אתגר להאמין בו שמוליך אותם
בכוונים אקראיים וחסרי משמעות במדבר, נותן להם אוכל של אסטרונאוטים ללא טעם
ואפילו ללא תבלינים ומבקש מהם דברים שרובם לא מסוגלים להבין כאן ועכשיו. הם
נשאבו לסיפור הזוי שאת סופו מי ישער. אפשר בהחלט להבין אותם. הם אנחנו
והשיגעון הזה אכן ממשיך ברציפות עד וכולל היום. בימים טרופים אלו ממש, כאשר
בכל העולם רואים מרחוק בישראל טילים מתעופפים ולעומתם הפצצות וקריסת בתים,
עמדתם מושפעת רבות מהמשמעות שהם מייחסים בדיוק לסיפור הזה בן 3000 השנים
של עם חסרי בית הנוודים ארבעים שנה במדבר בדרכם למה שעתידה להיות מולדתם.

דעתי היא שטוב מאוד שעם ישראל קשה עורף. כל הסיפור הזה של ארבעים שנה
במדבר היה שווה רק בכדי שנהיה לעם קשה עורף. רק בזכות זה שאנו אכן עם קשה
עורף שרדנו ארבעת אלפים שנה. זוהי ולא אחרת רוח אלוהים שבנו. רק זה מה שהפך
אותנו מעם עבדים לבני חורין. ברוח דברי משה בפרשה: מי ייתן וכל עם ישראל נביאים
קשי עורף. מי ייתן וכל אחד מאיתנו מסוגל ומגיע למצב תודעה גבוה של טהרה ורק אז
אכן נזכה להיות כולנו נביאים: אוהבים, מוסריים וקשי עורף.

תודה לכם.

♥ דוד גורן